

Vabariigi Valitsuse määruse „Vabariigi Valitsuse 7. märtsi 2019. a määruse nr 21 „Maksukohustuslaste registri põhimäärus“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus ja eesmärk

Eelnõu eesmärk on viia Vabariigi Valitsuse 7. märtsi 2019. a määruse nr 21 „Maksukohustuslaste registri põhimäärus“ töötamise registrit (edaspidi *TÖR*) käsitlevad sätted kooskõlla 1. oktoobril 2026. a jõustuva kriisiolukorra ja riigikaitse seadusega (edaspidi *KORKS*) ning selle rakendusaktidega.

Kehtivas põhimääruses kasutatakse *TÖR*i andmekoosseisu ja andmevahetuse sätetes riigikaitseadusest pärinevat terminit „riigikaitseline töökohustus“. *KORKS*iga kujundatakse senine riigikaitseline töökohustus ameti- ja töökohtade süsteem ümber ning võetakse kasutusele termin „kriisiülesandega ameti- ja töökoht“.

Samuti viiakse *KORKS*iga kooskõlla põhimääruse taustakontrolli käsitlevad sätted. Seni hädalukorra seaduse §-s 41¹ sätestatud elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamise taustakontrolli regulatsioon sätestatakse alates 1. oktoobrist 2026. a *KORKS*i §-s 85. Taustakontrolliga seotud andmete *TÖR*is töötlemise eesmärk seejuures ei muutu.

Eelnõuga ajakohastatakse *TÖR*i andmekoosseis ja andmevahetust käsitlevad sätted ning sätestatakse *TÖR*i ja tsiviiltoetuse registri vaheline andmevahetus *KORKS*i §-s 85 sätestatud taustakontrolli teenuse toimimise tagamiseks.

Eelnõuga ei looda uusi kriisiülesandega ameti- või töökohtade määramise ega taustakontrolli kohustusi. Need kohustused ja nende rakendamise alused tulenevad *KORKS*ist ja selle rakendusaktidest. Eelnõuga ei kaasne ettevõtjatele, vabaühendustele ega inimestele täiendavat halduskoormust.

Määrus kehtestatakse maksukorralduse seaduse § 17 lõike 2 alusel. See norm volitab Vabariigi Valitsust kehtestama maksukohustuslaste registri põhimääruse ning sätestama selles muu hulgas registri täpse andmekoosseisu, andmete registrisse kandmise ja väljastamise korra ning andmeandjad ja nendelt saadavad andmed. Eelnõuga kavandatud muudatused kuuluvad volitusnormi reguleerimisalasse.

Eelnõu ettevalmistajad. Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Riigikantselei julgeoleku ja riigikaitse koordinatsioonibüroo nõunik Kadi Luht-Kallas (kadi.luht-kallas@riigikantselei.ee) ja õigusosakonna nõunik Peeter Papstel (peeter.papstel@riigikantselei.ee). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Peeter Papstel. Eelnõu ja seletuskirja keeleteoimetuse on teinud Riigikantselei tugitegevuste osakonna büroo- ja dokumendihalduse valdkonna keeleteoimetaja Piret Grigorjeva (piret.grigorjeva@riigikantselei.ee).

Märkused. Eelnõu on seotud *KORKS*i rakendamiseks ettevalmistatavate määruste eelnõudega, mis käsitlevad kriisiülesandega ameti- ja töökohti, tsiviiltoetuse registrit ning taustakontrolli teenust.

Eelnõu seost Euroopa Liidu õigusega käsitletakse seletuskirja punktis 3. Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 7. märtsi 2019. a määruse nr 21 „Maksukohustuslaste registri põhimäärus“ 16. mail 2026. a jõustunud redaktsiooni (RT I, 13.05.2026, 10).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

Paragrahvi 1 punktiga 1 muudetakse põhimääruse § 53 lõike 2 punkte 10 ja 10¹, milles sätestatakse TÖRi kantavad andmed.

Punktis 10 asendatakse senine teave riigikaitseliku töökohustuse kohta teabega kriisiülesandega ameti- või töökohal töötamise või sellisel ameti- või töökohal töötamise kohustuse kohta. Muudatus tuleneb KORKSi §-des 107 ja 108 sätestatud kriisiülesandega ameti- ja töökohtade ning töökohustuse regulatsioonist.

KORKSi alusel kehtestatava määruse kohaselt tehakse kriisiülesandega ameti- või töökohal töötamise või sellisel kohal töötamise kohustuse kohta kanne TÖRi. Kanne võimaldab pidada isikupõhist arvestust ning tuvastada muu hulgas kriisiülesandega ameti- või töökohast tuleneva töökohustuse ja sõjaaja ametikoha kattumise.

Punktis 10¹ asendatakse viide hädaolukorra seaduse §-le 41¹ viitega KORKSi § 85 lõikele 2. Viidatud sätte kohaselt määrab elutähtsa teenuse osutaja toimepidevuse riskianalüüsis kindlaks elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamise seisukohalt olulised ülesanded, mida täitva füüsilise isiku suhtes on taustakontrolli tegemine eesmärgipärane. Taustakontroll seisneb isikusamasuse ja karistatuse andmete kontrollimises ning seda võib teha üksnes sellise isiku suhtes, keda usaldatakse täitma riskianalüüsis kindlaks määratud ülesannet. TÖRis kajastatakse teavet selliseid ülesandeid täitva isiku taustakontrolli läbimise kohustuse kohta. Andmete töötlemise sisuline eesmärk ei muutu.

Taustakontrolli läbimise kohustuse kohta TÖRis kajastatavat teavet tuleb eristada kriisiülesandega ameti- või töökohal töötamise või sellisel kohal töötamise kohustuse kohta kajastatavast teabest. Tegemist on erineva eesmärgi ja õigusliku alusega andmetega. Kriisiülesandega ameti- või töökoht on seotud KORKSi §-des 107 ja 108 sätestatud töökohustusega, taustakontrolli läbimise kohustus aga KORKSi § 85 lõike 2 alusel riskianalüüsis kindlaks määratud olulise ülesande täitmisega. Sama isiku puhul võivad need tunnused kattuda, kuid kumbki ei eelda teise olemasolu. Seetõttu peab TÖR võimaldama neid eraldi kajastada.

Ka nende andmete TÖRis kajastamise eeldused on erinevad. Taustakontrolli puhul peab tsiviiltoetuse registrist nähtuma KORKSi § 85 lõikes 2 nimetatud riskianalüüsi kinnitamine, kriisiülesandega ameti- või töökohtade määramisel aga asjaomase kriisiplaani olemasolu või kinnitamine. Riskianalüüsi ja kriisiplaani kohta käiv teave tuleb seetõttu ka tsiviiltoetuse registris eristatavalt kajastada.

Paragrahvi 1 punktiga 2 muudetakse põhimääruse § 68 lõiget 4. Kehtiv säte reguleerib TÖRi osalemist riigikaitseliku töökohustusega töö- või ametikohal töötavate isikute üle arvestuse pidamisel. Muudatusega viiakse säte kooskõlla KORKSi terminite ja KORKSist tuleneva arvestuskorraldusega.

TÖR vahetab kriisiülesandega ameti- või töökohtadel töötavate või nendel töötamise kohustusega isikute üle arvestuse pidamisel andmeid tsiviiltoetuse registri, kaitseväekohustuslaste registri ning riigi personali- ja palgaarvestuse andmekoguga. Andmevahetus võimaldab muu hulgas tuvastada olukorra, kus samal isikul on kriisiülesandega ameti- või töökohast tulenev töökohustus ja ta on nimetatud sõjaaja ametikohale, ning rakendada vajaduse korral KORKSis § 108 lõigetes 3 ja 4 sätestatud korda.

Registrite rollid on seejuures erinevad. TÖRis peetakse isikupõhist arvestust kriisiülesandega ameti- või töökohal töötamise ja sellisel kohal töötamise kohustuse kohta. Tsiviiltoetuse registri andmed võimaldavad muu hulgas kontrollida kriisiülesandega ameti- ja töökohtade määramise ning taustakontrolli rakendamise eeldusi. TÖRist kaitseväekohustuslaste registrisse jõudvad andmed võimaldavad tuvastada inimese kriisiülesandega ameti- või töökohast tuleneva töökohustuse ja sõjaaja ametikoha kattumise. Registrite vahel vahetatavate andmete täpsem koosseis ja andmevahetuse korraldus sätestatakse asjaomaste andmekogude pidamist reguleerivates õigusaktides.

Kehtiva lõike 4 teine lause, mille kohaselt toimub andmevahetus Maksu- ja Tolliameti ning Kaitseministeeriumi või tema valitsemisalasse kuuluva valitsusasutuse kokkuleppe alusel, jäetakse välja. TÖRi vastutav töötleja on Maksu- ja Tolliamet. Teiste lõikes 4 nimetatud andmekogude vastutavad töötlejad on tsiviiltoetuse registri puhul Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus ja Päästeamet, kaitseväekohustuslaste registri puhul Kaitseressursside Amet ning riigi personali- ja palgaarvestuse andmekogu puhul Riigi Tugiteenuste Keskus.

Andmevahetuse alus ja kord tulenevad asjaomaseid andmekogusid reguleerivatest õigusaktidest. Vajaduse korral võivad vastutavad töötlejad andmevahetuse tehnilisi ja korralduslikke küsimusi täpsustada omavahelise kokkuleppega. Seetõttu ei ole vaja siduda lõikes 4 ega uues lõikes 5 sätestatud andmevahetust eraldi kokkuleppe olemasoluga.

Paragrahvi 1 punktiga 3 täiendatakse § 68 lõikega 5, milles sätestatakse TÖRi ja tsiviiltoetuse registri vaheline andmevahetus KORKSis § 85 lõikes 7 sätestatud taustakontrolli teenuse toimimise tagamiseks.

Alates 1. oktoobrist 2026. a reguleerib taustakontrolli KORKSis § 85 ning tsiviiltoetuse registri põhimäärus kehtestatakse KORKSis alusel uuesti. Viidatud KORKSis § 85 lõike 7 kohaselt kontrollib elutähtsa teenuse osutaja taustakontrolli tegemise eesmärgil karistatuse andmeid, kasutades selleks taustakontrolli teenust. Määruse § 68 lisatav lõige 5 viib TÖRi ja tsiviiltoetuse registri andmevahetuse selle regulatsiooniga kooskõlla.

Täpsem andmevahetus sätestatakse taustakontrolli teenust ja tsiviiltoetuse registrit reguleerivates määrustes.

Paragrahviga 2 nähakse ette määruse jõustumine 1. oktoobril 2026. a samal ajal KORKSiga.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga ei võeta kasutusele uusi termineid. Kasutatakse KORKSis ja maksukohustuslaste registri põhimääruses kasutatavaid mõisteid.

Eelnõu on kaudselt seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2022/2557, mis käsitleb elutähtsa teenuse osutajate toimepidevust ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu

direktiiv 2008/114/EÜ (ELT L 333, 27.12.2002, lk 164–198) ehk nn CER direktiiviga. Maksukohustuslaste registri põhimääruse § 53 lõike 2 punkt 10¹ lisati põhimäärusesse direktiivi ülevõtmisel selleks, et tagada elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamise taustakontrolli regulatsiooni rakendamine. KORKSiga viiakse CER direktiivi nõuetele vastav taustakontrolli regulatsioon hädaolukorra seadusest KORKSi. Eelnõuga ei muudeta Euroopa Liidu õigusest tulenevate nõuete ülevõtmise sisu ega ulatust, vaid ajakohastatakse nende rakendamiseks vajalikud maksukohustuslaste registri põhimääruse sätted.

4. Määruse mõju

Eelnõu mõju on väike. Muudatustega viiakse TÖRi regulatsioon kooskõlla KORKSiga ning tagatakse registrite kasutamise jätkumine kriisiülesandega ameti- ja töökohtadel töötavate isikute üle arvestuse pidamisel ja taustakontrolli teenuse toimimisel.

Eelnõuga ei teki tööandjatele ega elutähtsa teenuse osutajatele uusi iseseisvaid sisulisi kohustusi. Kriisiülesandega ameti- ja töökohtade määramise, nendel töötavate või töötamise kohustusega isikute üle arvestuse pidamise ning taustakontrolliga seotud kohustused tulenevad KORKSist ja selle rakendusaktidest.

Eelnõuga ei looda uut isikuandmete töötlemise eesmärki. Kriisiülesandega ameti- või töökohtade töötamise kohta TÖRis töödeldav teave asendab senise riigikaitse kohustuse kohta kogutava teabe ning taustakontrolliga seotud andmed viiakse KORKSiga kooskõlla.

Olulist ebasoovitavat mõju ei ole ette näha.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja eeldatavad tulud

Muudatused võivad eeldada TÖRis töödeldavate andmete ning TÖRi ja sellega andmeid vahetavate infosüsteemide vahelise andmevahetuse vastavusse viimist KORKSiga. Kriisiülesandega ameti- ja töökohtade arvestamisel kasutatakse senise riigikaitse kohustuse arvestusega sarnast registrilahendust.

Muudatuste rakendamisega seotud arenduste ulatus ja võimalik kulu täpsustatakse eelnõu kooskõlastamise käigus Maksu- ja Tolliameti ning asjaomaste andmekogude vastutavate töötajatega.

Määruse rakendamisega ei kaasne eeldatavalt tulu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. oktoobril 2026. a samal ajal KORKSiga.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Kaitseministeeriumile, Justiits- ja Digiministeeriumile ning Siseministeeriumile.

Keit Kasemets
Riigisekretär